

ΕΞΩ Ο ΑΕΡΑΣ ΧΑΛΟΥΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
Τόσα μέτρα χωμένοι κάτω από τη γη,
και τους έφταναν οι κραδασμοί από τα
σίδερα που χτυπιόντουσαν στην επιφά-
νεια. Μέρα νύχτα τους βασάνιζε η φασαρία
του αέρα που περνούσε από τους σωλήνες
εξαερισμού μέχρι να φτάνει εδώ κάτω. Ο
περιορισμός ακόμα να λήξει. Σαράντα επτά
μέρες.

Θυμήθηκε. Με αφορμή τον αέρα θυμήθη-
κε τα πριν. Τους μήνες και τα χρόνια πριν.

Κάθε τόσο η φωτιά στο τζάκι αναπηδού-
σε ξαφνιασμένη. Έξι νοματαίοι γύρω της. Οι
τελευταίες γουλιές κρασί φέραν και κάποια
αστεία της ζωής τους. Και να τα γέλια κι άλλα
γέλια και το ένα έσπρωχνε το άλλο μέχρι που
οι θύμησες μπερδεύτηκαν. Σιωπή. Χάσιμο
για λίγο. Μάτια και μυαλό στα ανομολόγη-
τα, μέχρι που κάτι ασήμαντο, μια λέξη, μια
γκριμάτσα, και να, καινούρια γέλια. Για πέντε
μέρες είχαν έρθει και έκλειναν δύο βδομά-
δες. Τους βρήκε κακοκαιρία και χαλασμός
και παγιδεύτηκαν. Βρόμικο χιόνι και μια
ομίχλη... πληγή Θεού. Όλα σκιές. Όλα. Κι
αυτοί αιχμάλωτοι να σκοτώνουν τον χρόνο

με ανούσιες κουβέντες και σπρωγμένα γέλια, εκεί, στο μοναδικό σπίτι με φως, ψηλά, στα βουνά της Μακεδονίας.

Όλο κι όλο το χωριό εξήντα δύο ερημόσπιτα να αχνοφαίνονται στην καταχνιά. Μια τα 'βλεπες, μια τα 'χανες. Τα καλντερίμια κρυφές παγίδες. Το χιόνι σκληρή πέτρα. Τη μέρα γυρόφερναν στην ερημιά. Ανέβαιναν τα μονοπάτια μέχρι το δάσος και πίσω τους ακολουθούσε ένα τσούρμο αδέσποτα. Είδαν άνθρωπο και θυμήθηκαν τ' αφεντικά τους, νοστάλγησαν χάδι, μια ήμερη κουβέντα. Σκυλιά κι άνθρωποι έφταναν μέχρι την ακτή που βασιλεύαν οι κουρτουνιές, εκεί που αγρίευαν τα δέντρα. Εκεί τα σκυλιά σταματούσαν, ούτε βήμα να πατήσουν. Λούφαζαν. Ησυχία. Μήτε φτερούγισμα πουλιού, μήτε θροϊσματα, μόνο ψίθυροι, κι αυτοί όχι από στόμα ανθρώπου. Και μια σκοτεινιά, λες και δεν ξημέρωνε στο δάσος... νύχτα ακόμα, νύχτα, μέρα μεσημέρι. Κάθε φορά καλόπιαναν οι άνθρωποι τα ζωντανά, τους ένεφαν να περπατήσουν, τους πετούσαν ξεροκόμματα να τα δελεάσουν, τίποτα αυτά, καθόντουσαν στο χώμα και κλαυθμίζαν. Και κάθε φορά η παρέα θυμόταν τα λόγια της ταβερνιάρισσας... *Γεμάτο λυκοκάντζαρους το μαύρο δάσος, λωλαίνανε τους γέρους όλα αυτά τα χρόνια. Δεν άφηκαν να γιατρευτεί ούτε μια λεχούσα, όλες τις τρέχαμε στο μοναστήρι της Παναγιάς της Γουμένισσας να τις ξορκίσουνε, μας πλάτευαν οι καταραμένοι... Μήτε τους αποθαμένους δεν άφηκαν στην ησυχία τους... τους ξύπναγαν και τους φέρνανε πίσω, γέμισαν*

το χωριό φαντάσματα, εκεί, έξω απ' το λιτρούβι τα εφανέρωναν, κακή τους ώρα... Ναι, ξανά-λεγαν τα λόγια της και κάθε φορά σάστιζαν τα σώματα, ζάρωναν, μόνο το πόδι ξεσηκωμένο, όχι για μπρος, για τα πίσω να φύγει, να πάρει τη βουνοπλαγιά ως κάτω.

Λίγο πριν σουρουπώσει χωνόντουσαν στο σπίτι που τους φιλοξενούσαν κι άρχιζαν πάλι τα ήσυχα λόγια, τα ακίνδυνα, εκείνα που φέρνει η υποχρεωτική συνάφεια, μέχρι να πάει δέκα. Τότε κοβότανε το ρεύμα στο χωριό. Έσβηναν όλα. Σκοτάδι και καταχνιά αφάνιζε σπίτια κι ανθρώπους. Άναβαν κεριά και μαζί με τη φωτιά στο τζάκι, πορεύονταν κουτσά στραβά. Μα μετά από λίγο, με τόσες ανήσυχες σκιές γύρω τους, κουραζόντουσαν κι έπεφταν για ύπνο. Τα σκυλιά στα καλντερίμια κάθε τόσο αλυχτούσαν σε κάτι, σε κάποιον, κι ύστερα έτρεχαν να ξεφύγουν κλαίγοντας. Κάθε μέρα, λίγο πριν το ξημέρωμα, έριχνε για τρεις τέσσερις ώρες αυτό το βρόμικο χιόνι τα τελευταία χρόνια, έστρωνε την γκριζάδα και ησύχαζε.

Ψηλές πολύφυλλες καστανιές και πίσω τους μισοκρυμμένο το σχολείο. Πέτρινο διώροφο σαν παλιό αρχοντικό. Τον έπιασε μανία να μπει. Με το πες πες, σήμερα τους κατάφερε και τού 'καναν το χατίρι. Σκαρφάλωσαν την αλυσσοδεμένη σιδερένια αυλόπορτα και πήδησαν μέσα.

Άνοιξαν τη μεγάλη ξύλινη πόρτα και τους πήρε άλλος αέρας. Πατώντας προσεχτικά πάνω στα χορταριασμένα μωσαϊκά, έφτασαν στην πρώτη αίθουσα. Τα θρανία σκόρπια σε μικρές παρέες, κουτσομπόλευαν τα χαράγματα στις

ξύλινες επιφάνειές τους, σκόρπιες λέξεις, σκοτισμένες καρδιές, όρκους παντοτινής πίστης... Σπασμένα τζάμια στα παράθυρα, φουσκωμένοι υγροί τοίχοι, χάρτινες εικόνες αγωνιστών, ζώων και φυτών και ένας αποχρωματισμένος χάρτης του κόσμου χωρίς σύνορα. Είχαν σβηστεί με τα χρόνια και έτσι ο κόσμος έπλεε τώρα στο ξασπρισμένο γαλάζιο των ωκεανών τυχαία, κόσμος χωρίς προορισμό. Ιστοί από αράχνες στις γωνίες. Στο τελευταίο ράφι της άδειας βιβλιοθήκης βαλσαμωμένο γεράκι και δίπλα του σειρές από γυάλες με χαλασμένα υγρά. Μετά τις πρώτες ματιές οι άλλοι βαρέθηκαν. Βγήκαν στην αυλή να παίξουν στις σκουριασμένες κούνιες και στον σιδερένιο μύλο που αγκομαχούσε. Απέμεινε μόνος του να γυρίζει στις δύο κάτω αίθουσες. Πάνω δεν μπορούσε να πάει. Δεν υπήρχε η ξύλινη σκάλα μέχρι το πλατύσκαλο στην πρώτη της στροφή. Αντί αυτής, απανθρακωμένα ξύλα, δοκοί και σανίδες πετάμενες στο πάτωμα, όπου λάχει, λες κι 'χαν ξεδοντιάσει δράκο. Ο τοίχος όρθια καμένη πεδιάδα. Ξαναγύρισε στη μεγάλη αίθουσα. Έψαχνε χωρίς να ξέρει τι. Άρχισε να μαζεύει υγρές κιμωλίες και μαζί να ακούει φωνές μαθητών και παρατηρήσεις δασκάλων, και κοφτά διευθυντικά παραγγέλματα. Από το άνοιγμα της πόρτας είδε δυο αγόρια καθισμένα κατάχαμα στον διάδρομο με τα πλακάκια, το ένα χώριζε ψωμί σε μπουκιές, το άλλο μετρούσε ελιές. Πήγε να τους μιλήσει αλλά χτύπησε το κουδούνι. Τα παιδιά τύλιξαν τις μοιρασιές, πετάχτηκαν όρθια, κι αστραπή βρέθηκαν στο

ετοιμόρροπο πλατύσκαλο... Γύρισαν και τον κοίταξαν μια στιγμή και μετά χάθηκαν στις πάνω αίθουσες. Τα 'χασε. *Πώς έφτασαν εκεί, αναρωτήθηκε, από πού ανέβηκαν;* Τον άγγιξε σαν χάδι το μαλακό ύφασμα και τον προσπέρασε, δεν πρόλαβε να δει το πρόσωπο. Κλεισμένη σε γκρίζα ρούχα, βάδιζε προς την έδρα. Η κλειστή ομπρέλα της έσταζε στον διάδρομο.

«Όπου να 'ναι θα βρέξει... Εμείς πάμε στο ταβερνάκι, άντε, θα 'ρθεις;» άκουσε τους φίλους του από την αυλή.

«Καλά... σε λίγο...» και γύρισε να δει τη δασκάλα, έτσι την είχε μετρήσει.

Δεν ήταν πλέον εκεί. Μια ήσυχη απουσία είχε απομείνει και δίπλα στην απουσία η ομπρέλα πάνω στην έδρα χωρίς ύφασμα, μόνο ο σιδερένιος σκελετός που έσταζε. Μια μικρή λίμνη. Το βρόμικο νερό λάσπωσε τη σκόνη της έδρας, πλάτειασε, ξεχείλισε κι άρχισε να πέφτει σταγόνα σταγόνα. Έσκαγαν με θόρυβο στα σπασμένα πλακάκια κι αμέσως κρύβονταν στις ραγισματιές. Μια καστανοκόκκινη λάμψη ξεχύθηκε από την ανοιγμένη στέγη. Πέρασε δίπλα του φτεροκοπώντας. Ο αέρας τον χτύπησε στο πρόσωπο. Το κερκινέζι μοίρασε το πέταγμά του στις τέσσερις γωνίες και προσγειώθηκε στο δεύτερο θρανίο. Στο ράμφος του μια μικρή πράσινη σαύρα. Την ακούμπησε προσεχτικά στο φαγωμένο ξύλο και την αιχμαλώτισε με το πόδι του. Ακίνητη η αγωνία κάτω από το μεγάλο νύχι. Το άγριο πουλί την κοίταξε ήσυχα από όλες τις μεριές κι απότομα έμπηξε το γαμψό του ράμφος στη μέση της ραχοκοκαλιάς. Το

σπάσιμο μόλις που ακούστηκε και μαζί φάνηκε και ένα ελαφρό ξεψύχισμα στην άκρη της πράσινης ουράς. Τεντώθηκε το ωραίο πουλί, αποκαλύφτηκε η πιτσιλωτή κοιλιά του, και ετοιμάστηκε να ξεσκίσει το πτώμα αλλά δείλιασε. Αφουγκράστηκε. Μικρά καλέσματα. Ίσως να 'ταν θηλυκό, ίσως είχε γεννήσει πρόσφατα. Σαν να άκουγε τα παιδιά της. Έπιασε προσεχτικά το πράσινο «κουρελάκι», σήκωσε το κεφάλι και πέταξε. Χόρευε για λίγο στο κενό κι απότομα, με μια διαδρομή σύντομης περισπωμένης, γλίστηρησε έξω απ' το παράθυρο.

Ξέσπασε μπόρα. Απροειδοποίητα. Ισχνά αστραπόβροντα κι άνοιξαν οι ουρανοί. Χύθηκαν γκρίζοι ωκεανοί. Το παλιό κτίριο ζωντάνεψε. Ποτάμια στους εξωτερικούς τοίχους, βρήκαν τα σπασμένα και μπήκαν μέσα. Άνοιξαν διάπλατα και τα παράθυρα να βοηθήσουν να μην ξεφύγει ψιχάλα. Ανοιγόκλειναν τα παντζούρια να τις σπρώξουν μέσα να ποτίσουν τα πατώματα. Άπλωνε το νερό, σκέπασε τα πόδια των θρανίων, έφτασε στα μισά του βάρθρου με την έδρα. Η τρύπια στέγη έτριξε, φάρδυναν κι άλλο τα ανοίγματα, μισανοιγμένα στόματα τώρα. Εκεί που έλειπαν τα κεραμίδια, μούλιασε γρήγορα το σάπιο ξύλο, άρχισε να στάζει χαρούμενα. Μικρά εναέρια λούκια, σταχτεροί καταρράκτες γέμισαν τον κόσμο. Έπεφταν πάνω στην έδρα, στην άδεια βιβλιοθήκη, πλημμύρισαν τα πατώματα, έσκαγαν στα θρανία πνίγοντας τα παλιά εφηβικά χαράγματα... Το παλιό κτίριο βρέθηκε σε φαιό πέλαγο μέσα έξω.

Ήρθαν φωνές από το προαύλιο. Είδε από το ραγισμένο τζάμι να τρέχουν μια τσιγγάνα με τρία παιδιά, δύο δίδυμα αγοράκια κι ένα μικρότερο κοριτσάκι, να προλάβουν να μπουν στο σχολείο, να γλιτώσουν τον κατακλυσμό. Μες στις μαύρες συννεφιάς λες κι άναψαν φώτα από τα πολύχρωμα που φορούσαν. Το ουράνιο τόξο έδωσε πίσω από την ξύλινη πόρτα. Άφησε το παράθυρο και πήγε να τους βρει. Τα τρία παιδάκια, όρθια μπροστά στο ανοιγμένο θυρόφυλλο, χάζευαν τη βροχή, ενώ η μάνα τους ξέδενε βιαστικά τον μπόγο που κουβαλούσε. Τράβηξε ένα παλιό σεντόνι, το τίναξε, κι άρχισε να σκουπίζει τα μικρά κεφάλια. Κουνιόντουσαν από δω κι από κει, δεν την άφηναν να κάνει τη δουλειά της. Τρόμαξαν σαν τον είδαν, δεν τον περίμεναν και σαν να ντράπηκαν. Έσκυψαν τα κεφάλια με κείνη την ξαφνική μεταμέλεια, την παιδική, την ψεύτικη, και τα άφησαν στα χέρια της μάνα τους.

«Μαύρισαν κι άλλο τα κούτσουρα από το μαύρο νερό. Βρε, γαλίφικα, αλλάξατε χρώμα, βρε! Θα σας φωνάζουνε μαυρόπαιδα τώρα! Μούσκεψε κι ο κώλος τους. Κοίτα τα...» είπε στον ξένο γελώντας και συνέχισε βιαστικά τη δουλειά της χωρίς να τον αφήσει από τα μάτια της.

Οι φραμπαλάδες του φουστανιού της χόρευαν κάτω από τη σακούλα σκουπιδιών που είχε σφίξει γύρω της.

«Από την πρωτεύουσα;» τον ρώτησε και τράβηξε δυο κουβέρτες από τον μπόγο.

«Ναι. Ήρθαμε για λίγες μέρες αλλά...» και πήγε να βοηθήσει.

Τον έπιασε με την άκρη του ματιού της.
«Άσ' το, ξεμπέρδεψα».

Άπλωσε τη μία κουβέρτα κάτω, τα πιτσιρίκια ξάπλωσαν στο άψε σβήσε και με την άλλη τα δίπλωσε ανάμεσα και τα τρία καλά καλά. Μάζεψε τα αραδιασμένα κουρέλια, τα παράχωσε, έδεσε σφιχτά τον μπόγο και έκατσε πάνω του. Ύστερα έλυσε το μαντίλι της και έχωσε τα δάχτυλα ανάμεσα στα μαλλιά της. Τα σάρκινα χτένια βυθίστηκαν και μετά άνοιξαν αργά αργά να ξεχωρίσουν τις βρεγμένες μπούκλες που έπεσαν ελεύθερες στους ώμους.

«Έχεις κάνα τσιγαράκι;» τον ρώτησε ήσυχα κι άρχισε να ξεζώνεται την πλαστική σακούλα.

Της έδωσε το πακέτο με τον αναπτήρα. Η μικρή είχε αποκοιμηθεί ανάμεσα στα αδέλφια της. Τράβηξε μια βαθιά ρουφηξιά να χορτάσει, κοίταξε ήρεμη τον καπνό και γύρισε πάλι σ' εκείνον.

«Να σου πω τα γραμμένα; Έλα, πρώτα της καρδιάς...» και χωρίς να περιμένει απάντηση κρέμασε το τσιγάρο στα χείλη, και πήρε την αριστερή παλάμη του.

Ζωγραφισμένα τα δάχτυλά της περίτεχνα. Ευθείες γραμμούλες και καμπύλες και σύμβολα άγνωστα σε κάθε κλείδωση. Οι καταρράκτες στις αίθουσες δυνάμωσαν. Πανηγύριζε η βροχή κι η μάγισσα έσερνε τα σημαδεμένα της δάχτυλα πάνω στο πεπρωμένο, μετρούσε αποστάσεις, γυρνούσε στις στροφές, σταματούσε στις διακλαδώσεις, ξεκλείδωνε παρελθόν και μέλλον, μελετούσε με σπουδή μεγάλη τον χάρτη του χεριού του. Σκοτεινιασμένη τράβηξε μια ρουφηξιά και συνέχισε το διάβασμα.

«Τα χρόνια που έρχονται δίστομα
μαχαίρια...»

Τα μάσαγε όπως τα 'λεγε, ακουγόταν και
δεν ακουγόταν.

«Βαριές οι γραμμές σου, όπως όλου του
κόσμου από δω και πέρα... άνω κάτω τα μυαλά,
χάσανε πού θε να πάνε... Βλέπεις οι άνθρωποι
δεν αγαπάνε πια καθαρά... Δεν είμαστε, λέει,
θεοί, δεν έχουμε απαντοχές, δεν τους μοιάζου-
με... Μα ποιος μπορεί να τους μοιάσει;»

Σήκωσε το κεφάλι της και τον κοίταξε.

«Θα γυρίσουν οι Παλαιοί... και σαν περνούν
από μπροστά σας πρέπει να κλείσετε σφιχτά τα
μάτια... Έρχονται να πάρουν τα χρωστούμενα».

Τράβηξε μια ρουφηξιά και πήρε πάλι το
χέρι του.

«Κοίτα αυτήν τη γραμμή... ζωνάρι
χοντρό... βρε, αμάν αμάν... μεγάλα τα σεκλέ-
τια... κι εδώ δίπλα... πολλές αρρώστιες βλέ-
πω... Για φέρε μου και τ' άλλο...»

Πήρε το άλλο χέρι. Βυθίστηκε στη σύγκρι-
ση. Μια κοίταζε το δεξί, μια το αριστερό. Απο-
κοιμήθηκε και το ένα αγόρι. Το άλλο έπαιζε με
τα μαλλιά της αδελφής του ψιθυρίζοντας ένα
τραγούδι να νανουρίσει τον εαυτό του.

«Μπροστά σου βουνά... μη δείξεις φόβο.
Θα τ' ανέβεις, θέλει υπομονή. Τράβα τον δρό-
μο σου, πήγαινε όσο σε πάει, μετά... άλλων
είναι η απόφαση για αυτά που θα γενούν...
Μην πας και κλειστείς στους τοίχους, έξω,
στον αέρα μείνε, μπες στο φως, άσε τα σκο-
τάδια, θα 'ρθουνε μια και καλή αυτά...» κι
άφησε τα χέρια του ελεύθερα.

«Αιντε, αυτά βλέπω, άλλα δεν βλέπω. Και κοίτα, μη χαλάς τα μέσα σου, τίποτα δεν κερδίζεις... ό,τι πήρες στο σπάργανο, στο σάβανο το αφήνεις, που λέει κι η παροιμία... άιντε, φύγε, άιντε στο καλό... Να πάρω ακόμα ένα τσιγάρο;» κι άπλωσε τη φούστα της στο πάτωμα μπας και στεγνώσει.

«Κράτα τα, έχω άλλα. Πόσα σου δίνω γι' αυτά που μου 'πες;»

«Τίποτα, με κέρασες τσιγάρα, θα τα πιώ στην υγείά σου... Πριν φύγεις, άκου δυο κουβέντες... Εγώ είμαι σκηνίτισσα, δεν ξέρω να λέω λόγια. Εμείς δεν είχαμε αλφαβήτα, και ξέρεις, λαός που δεν έχει γράμματα, δεν έχει κι όνομα! Ό,τι πιάναμε με το αυτί... Λένε, λοιπόν, οι μεγάλοι, πως ήρθε στρατός... φτάσανε... μαζί τους φέρνουν και τα σκοτάδια και θα φανερωθούν οι ακάθαρτοι... Ευτυχώς, εμείς...» και έδειξε τα παιδιά της «δεν θα 'μαστε εκεί...»

Μαζί με τα τελευταία λόγια της έβγαλε και τη φούστα. Μπουσούλησε κάτω από την κουβέρτα και σκεπάστηκε. Ένωσε περιττός. Την καληνύχτισε κι άνοιξε την πόρτα.

«Άκουσες χθες βράδυ τα άγρια;»

Δεν κατάλαβε τι τον ρωτούσε.

«Ποια άγρια;»

«Τα αγριάλογα, εκεί στην άκρη του μαυρόδασου... εκεί έχει έναν άφαντο βούρκο, γύρω γύρω βούρλα. Δεν τον βλέπουν τα έρμα μες στο σκοτάδι και πέφτουν, κολλάνε, παλεύουν τα αγριεμένα κι όσο παλεύουνε, τόσο τα ρουφάει και πάνε αδικοχαμένα... Δεν άκουσες χθες τα κλάματα; Έπιασε δύο ο βουρκότοπος

κι αυτά τα δύστυχα κλαίγανε μέχρι το ξημέρωμα, κοτζάμ άλογα, κι ύστερα πνίγηκαν κι ησύχασαν... Τα κοίταζα από μακριά, τι να 'κανα;»

«Όχι, δεν τ' άκουσα...» πρόλαβε να πει και σαν να του 'δωσαν μια δυνατή σπρωξιά βρέθηκε έξω στα σκαλοπάτια.

Ένας δαίμονας αέρας βάρωσε με πάταγο τη σαραβαλιασμένη πόρτα πίσω του. Γέμισε ο τόπος αποκαΐδια. Πού βρέθηκαν;

Προχώρησε, αλλά ο νους του στα ειπωμένα. Ανησυχία τον κατέλαβε. Κάτι θα συμβεί, κάτι κακό κι ανάποδο, το 'κρυψε η τσιγγάνα, δεν του το 'πε. Πήδηξε τα κάγκελα κι άρχισε να τρέχει προς τα πάνω, στο πρώτο καλντερίμι που βρέθηκε μπροστά του. Του κόπηκε η ανάσα. Σταμάτησε. Είδε τα βούρλα που έκρυβαν τον βούρκο. Πλησίασε. Δύο οπλές αγκαλιασμένες, σαν αφημένες τυχαία, εξείχαν από τη βαριά λάσπη. Η βροχή αγρίεψε, να πνίξει τον κόσμο. Βρόμικο νερό και σήμερα. Το ίδιο σταχτόνερο των τελευταίων χρόνων.

Βρήκε τα παιδιά να παίζουν χαρτιά, να γελούν και να τσακώνονται γιατί κάποιος, λέει, έκλεβε. Έκατσε, ζήτησε ένα ούζο κι άρχισε να καπνίζει. Στο τρίτο τσιγάρο δεν άντεξε, τους είπε όλη την ιστορία με λεπτομέρειες. Η γυναίκα του ταβερνιάρη μάζευε τα άδεια πιάτα και μαζί και τα τελευταία λόγια του.

«Α, την είδες και συ, ε;» τον ρώτησε χωρίς να σταματήσει τη δουλειά της.

«Ναι. Πώς τη λένε; Δεν ρώτησα το όνομά της...»

«Τη λέγανε, δεν τη λένε... Ζαμπέτα τη

λέγανε. Σκηνίτισσα, απ' της Κερκίνης τα μέρη ήρθανε. Η φάρα της την έδιωξε γιατί την τελευταία φορά έκατσε και την γκάστρωσε ένας δικός μας μορφονιός... Από τότε γυρόφερνε στα μέρη μας, κι εμείς της δίναμε κάνα πιάτο φαΐ, κάνα ρούχο. Οουου, πάνε πολλά χρόνια, καμιά τριανταριά... μπα, περισσότερα... Χειμώνας σαν τώρα. Μπήκε κρυφά στο σχολειό να γλιτώσει αυτή και τα παιδιά της απ' το κρύο, ανάθεμά την, κι άναψε το μαγκάλι να ζεσταθούν, και τούτο κάπνισε, τους νάρκωσε σαν τα μελίσσια και πάει, δεν πήρανε χαμπάρι τη σπίθα που πετάχτηκε... Άρπαξαν τα στρωσίδια τους στο πι και φι, λαμπάδιασε κι η ξύλινη σκάλα καί 'πεσε και τους πλάκωσε. Τρέξαμε όλοι, βαράγαμε τις καμπάνες, τίποτα. Δεν υπήρχε κόσμος να βοηθήσει. Ήταν και ένας αγέρας γρουσουζλεμές, πόλεμο έκανε... τα 'παιρνε όλα! Φαίνεται πως κάποια στιγμή ο Θεός άκουσε τα παρακάλια μας κι άνοιξε τους ουρανούς και γέμισε τη γη νερό. Τη βρήκαμε καρβουνιασμένη κι αυτήν και τα παιδιά της. Κάθε τόσο, φανερώνεται, όλο και κάποιος τη βλέπει. Α, την κακομοίρα... κι αυτά τα αγγελούδια, τι φταίγανε; Από τότε κλείσανε το σκολειό, τα παιδιά μας πηγαίνανε στο άλλο χωριό, μια ώρα δρόμο...» και με τα χέρια γεμάτα ξεκίνησε για το βάθος του μαγαζιού.

«Να σας φέρω πορτοκαλάκι γλυκό; Καινούριο...προχτές το 'φτιαξα...»

Έξω το μαύρο νερό συνέχιζε να σταχτιάζει τον κόσμο.